

فصلنامه علمی پژوهشی دانش سرمایه‌گذاری
دوره ۱۵ / شماره ۱ (پیاپی ۵۸) / تابستان ۱۴۰۵
صفحه ۵۰۷ تا ۵۲۴

ابعاد پایداری اجتماعی شرکت و بی‌نظمی حسابداری

فرهاد عزیزی

گروه حسابداری، واحد صفادشت، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)
f.azizi@iau.ir

وحید اسکو

استادیار، گروه حسابداری، دانشکده علوم انسانی و علوم ورزشی دانشگاه گنبدکاووس، گنبدکاووس، ایران
vahidoskou@gonbad.ac.ir

لیلا شکریان اولامچی

کارشناس ارشد حسابداری، واحد خزر محمودآباد، موسسه آموزش عالی خزر محمودآباد، مازندران، ایران
lshokrian1982@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۱/۲۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۰۹

چکیده

امروزه یکی از مباحث کلیدی پایداری اجتماعی شرکت می‌باشد که در چندین دهه گذشته مورد توجه بسیاری از پژوهشگران قرار گرفته است. بنابراین، افشای ابعاد پایداری اجتماعی به عنوان یکی از موضوع‌های و مفاهیم مهم در دنیای رقابتی عصر حاضر تبدیل شده است. بر همین اساس، هدف از پژوهش حاضر بررسی رابطه بین افشای ابعاد پایداری اجتماعی بر بی‌نظمی حسابداری با استفاده از یک نمونه متشکل از ۱۶۷ شرکت طی دوره زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۱ است. نتایج بدست آمده از فرضیه اول نشان داد که افشای محیطی با بی‌نظمی حسابداری رابطه معناداری دارد. همچنین فرضیه دوم بیانگر این مطلب است که افشای اجتماعی با بی‌نظمی حسابداری رابطه معناداری دارد. در نهایت بر اساس نتیجه بدست آمده از فرضیه سوم پژوهش، افشای حاکمیتی با بی‌نظمی حسابداری رابطه معناداری دارد.

واژه‌های کلیدی: بعد اجتماعی، بعد حاکمیتی، بعد محیطی، بی‌نظمی حسابداری.

۱- مقدمه

امروزه یکی از مباحث کلیدی پایداری اجتماعی شرکت می‌باشد که در چندین دهه گذشته مورد توجه بسیاری از پژوهشگران قرار گرفته است (جو و هارجوتو، ۲۰۱۲؛ خیرالدین و همکاران، ۲۰۲۰). حاکمیت شرکتی دربرگیرنده روش‌ها، قوانین و رویه‌هاست که چگونگی نظارت و مدیریت هیئت‌مدیره بر عملیات شرکت خود را بیان می‌کند. مطالعات پیشین به تاکید تقویت ساختار حاکمیت شرکتی شرکت همانند یکی از اصول اساسی پایداری اجتماعی در کنار سرمایه‌ذی‌نفعان، انسانی و محیط داخلی شرکت اشاره دارد (نگوین و همکاران، ۲۰۲۱). در این زمینه، آنان از پایداری اجتماعی با نام مسئولیت هیئت‌مدیره نام بردند و همچنین به نقش بااهمیت آن در مدیریت و نظارت امور شرکتی اشاره کردند (روفیا و همکاران، ۲۰۲۱). با این وجود، کارایی این نقش تا حد زیادی تحت تأثیر ساختار هیئت‌مدیره است. پایداری اجتماعی شرکتی تعهدی است برای شرکت‌ها برای انجام آنچه که برای اهداف و ارزش‌های جامعه ما مطلوب است. شرکت‌ها تابع سه بعد محیطی، اجتماعی و حاکمیت شرکتی هستند (حیدری هراتمه، ۱۴۰۰). از مارس ۲۰۲۰، حدود ۳۸۲۶ موسسه نسبت به سال ۲۰۱۰ در سراسر جهان به اصول سرمایه‌گذاری مسئولانه پیوسته‌اند و مسائل زیست‌محیطی، اجتماعی و حاکمیتی را در طول فرآیندهای تصمیم‌گیری در نظر می‌گیرند، ارزش‌داری‌های تحت مدیریت برای این سرمایه‌گذاران در سال ۲۰۲۱ نسبت به سال ۲۰۱۰ برابر با ۱۲۱/۳ تریلیون دلار رسیده است. اندازه‌داری در منطقه آسیا و اقیانوسیه به سرعت رشد کرده است. تعداد فزاینده‌ای از سرمایه‌گذاران نهادی و ارائه‌دهندگان خدمات پایداری اجتماعی همچون محیطی، اجتماعی و حاکمیتی شرکتی را در تصمیمات استراتژی و تجاری خود گنجانده‌اند. به‌طوری‌که تحقیقات نشان داده شده است که اندازه صندوق مشترک زیست‌محیطی، اجتماعی و حاکمیتی در چین بیش از دو برابر سال ۲۰۱۹ افزایش یافته است (یوان و همکاران، ۲۰۲۲).

رشد شدید توسعه زیست‌محیطی، اجتماعی و حاکمیتی نیز با اشکالاتی همراه است. چندین محقق رابطه بین افشای اطلاعات غیرمالی و عملکرد شرکت را بررسی کرده‌اند (رضایی دولت‌آبادی و همکاران، ۱۳۹۲). با این حال، نتایج متناقضی وجود دارد. برخی بر این باورند که افشای پایداری اجتماعی (محیطی، اجتماعی و حاکمیتی) به نفع سهامداران است (کورمیر و ماگنان، ۲۰۱۵؛ مارتینز-فررو و همکاران، ۲۰۱۶)، در حالی که برخی دیگر ادعا می‌کنند که شرکت‌ها اطلاعات انتخابی را برای منحرف کردن سرمایه‌گذاران افشا می‌کنند. توجه از اخبار بد، و منجر به کدورت بالاتر و عملکرد بدتر می‌شود (جین و مایرز، ۲۰۰۶). برخی از محققان ادعا می‌کنند که فعالیت‌های عمده پایداری اجتماعی شرکتی به ریسک سقوط بیشتر و تجارت داخلی مکرر کمک می‌کند (تیان و وانگ، ۲۰۱۷). با این حال، آن‌ها نمی‌توانند تعیین کنند که آیا یک گزارش جامع افشای محیطی، اجتماعی و حاکمیتی بی‌نظمی‌ها یا تخلفات را تسریع یا محدود می‌کند یا خیر.

بی‌نظمی حسابداری شرکت‌ها مدت‌هاست که یک مشکل آزاردهنده در کشورها بوده است. به‌گونه‌ای که پرونده‌های تخلفات مالی بخش بزرگی از کل تخلفات را نشان می‌دهد و در طول زمان رشد می‌کند. از همین رو کمیسیون تنظیم مقررات اوراق بهادار چین در ماه مه ۲۰۱۹ بی‌نظمی حسابداری شدید در کار داروسازی کانگمی را افشا کرد. این بزرگترین مورد کلاهبرداری مالی در تاریخ شرکت‌های سهامی چین بود و ارزش شرکت به سرعت

از ۱۴۰ میلیارد به ۰/۸۸ میلیارد یوان کاهش یافت. با توجه به این وضعیت، ارتباط بین افشای محیطی، اجتماعی و حاکمیتی و بی‌نظمی‌ها باید مورد بررسی قرار گیرد، به‌ویژه که اجماع در مورد تأثیر یکی بر دیگری وجود ندارد. این امر که شاهد رشد سریع اجتماعی-اقتصادی و تکامل پویای اخلاق تجاری بوده است، حیاتی است، و شرکت‌ها هنوز در مراحل اولیه آگاهی از محیط زیست، اجتماعی و حاکمیت هستند (یوان و همکاران، ۲۰۲۲).

هرچه افشای محیطی، اجتماعی و حاکمیتی شفاف‌تر باشد، احتمال اینکه برخی از شرکت‌ها بی‌نظمی حسابداری را طرح‌ریزی کنند، کمتر می‌شود. این رویکرد به جای عملکرد پایداری اجتماعی شرکت، بر سطح افشای تمرکز دارد که نشان‌دهنده سطح عدم تقارن اطلاعاتی است. همچنین این تأثیر منفی افشای محیطی، اجتماعی و حاکمیتی بر بی‌نظمی حسابداری زمانی که کنترل داخلی و نظارت خارجی سختگیرانه باشد، به‌طور قابل‌توجهی قوی‌تر است. از طرفی نتایج نشان می‌دهد که در شرایط سیستمی بهتر، اثر بازدارنده افشای محیطی، اجتماعی و حاکمیتی بر تخلفات مالی به‌طور قابل‌توجهی قوی‌تر است و همسو با نظارت‌های غیررسمی است (رضائی پیتِه نوئی و همکاران، ۱۳۹۸). این نتایج شواهد قابل‌اعتمادی ارائه می‌دهد که افشای محیطی، اجتماعی و حاکمیتی، به‌عنوان یک افشای اطلاعات غیرمالی، به‌طور قابل‌توجهی بی‌نظمی حسابداری شرکت‌ها را محدود می‌کند. به‌طور همزمان، نتایج بینش‌هایی را برای بهبود حاکمیت شرکتی ارائه می‌دهد.

در سال‌های اخیر پژوهش‌هایی در حوزه بی‌نظمی حسابداری و پایداری اجتماعی شرکت در داخل کشور انجام شده است. برای نمونه مدل بی‌نظمی حسابداری در ایران (شاهمرادی و همکاران، ۱۴۰۱)، رابطه ابعاد مسئولیت اجتماعی بر سودآوری شرکت با توجه به نقش تعدیلی مالکیت نهادی (اکبری و همکاران، ۱۳۹۸)، پایداری اجتماعی شرکت و عملکرد مالی (احمدی لنگری و خوزین، ۱۴۰۰) و پایداری اجتماعی و ساختار سرمایه (موحدی و حسینی، ۱۴۰۰) بررسی شده؛ ولی به تأثیر افشای پایداری اجتماعی بر عدم انضباط مالی توجهی نشده است. این پژوهش نتایج بااهمیت و سودمندی ارائه خواهد کرد چرا که با وجود تحقیقات زیادی که در این زمینه صورت گرفته است اما هنوز یک فضای خالی در ادبیات مربوط به حسابداری و همچنین گزارشگری مالی در ایران وجود دارد. که این امر باعث انگیزه برای انجام این تحقیق می‌باشد. بنابراین، پژوهش حاضر درصدد بررسی این موضوع است که آیا افشای پایداری اجتماعی بر عدم انضباط مالی تأثیرگذار است یا خیر؟ در صورت مثبت بودن پاسخ فوق، نوع تأثیر به چه شکل است؟

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

طبق نظریه رده بالایی، روانشناسی شناختی نشان می‌دهد که اتخاذ استراتژی‌های سبک شناختی به مدیران عامل در جمع‌آوری اطلاعات و دانشی که سازمان را به سمت عملکرد نوآورانه سوق می‌دهد، کمک می‌کند (داهیا و همکاران، ۲۰۲۳). علاوه بر این، این سبک شناختی همچنین از او در تصمیم‌گیری حمایت می‌کند، که می‌تواند رشد پایدار آینده شرکت را تعیین کند (توپر و همکاران، ۲۰۲۳). سانگ و همکاران (۲۰۲۳) ارتباط بین پایداری شرکت و برخی ویژگی‌های مدیرعامل (مانند سن، غرامت، دوره تصدی، سرفقلمی و تعداد جلسات شرکت‌کننده) را که توسط هزینه نمایندگی و تعداد سرپرستان تعدیل می‌شود، مطالعه کردند. یافته‌های تجربی با استفاده از شرکت‌های

کوچک و متوسط چینی، همبستگی مثبتی را بین تعصبات شخصی مدیر عامل و پایداری شرکت نشان می‌دهد، در حالی که هزینه نمایندگی و تعداد سرپرستان پایداری شرکت را به شدت کاهش داده است. بر اساس این نظریه، استراتژی‌ها و تصمیم‌گیری‌های سازمانی توسط ویژگی‌های رفتاری مدیران ارشد منعکس می‌شود. از این نظر، تحقیقات مختلف بیان می‌کند که بازیگران سازمانی قدرتمند (مانند مدیر عامل، مدیر مالی) نقش مهمی در توضیح فعالیت‌های مسئولیت‌پذیر اجتماعی و پایدار دارند (ما و چن، ۲۰۲۳؛ اوسی و کیبی، ۲۰۲۳).

مترینیز و همکاران (۲۰۱۶) رابطه بین اعتماد مدیر عامل و پایداری اجتماعی شرکت را بررسی کردند و آن‌ها یک ارتباط منفی پیدا کردند. وانگ و همکاران (۲۰۱۸) با مروری بر تحقیقات کمی قبلی در ارتباط با تاثیر قدرت مدیر عامل و پایداری اجتماعی شرکت پرداخت. ارزیابی یک رابطه دو طرفه را نشان می‌دهد. سو و سوئواراد (۲۰۲۰) ارتباط بین نحوه افشای اطلاعات مربوط به پایداری اجتماعی شرکت توسط شرکت‌های آمریکایی و نحوه مدیریت تعهد خود به فعالیت‌های پایداری اجتماعی شرکت را بررسی کردند. یافته‌ها نشان می‌دهد که جداسازی پایداری اجتماعی شرکت با سطح اعتماد بیش از حد مدیران عامل ارتباط مثبتی دارد. این سوگیری روانشناختی جدایی بین لحن خوش‌بینانه گزارش پایداری اجتماعی شرکت و عملکرد اجتماعی واقعی شرکت را افزایش می‌دهد. گلیلال و همکاران (۲۰۲۳) ارتباط بین مشارکت پایداری اجتماعی شرکت‌های ایالات متحده و ساختن امپراتوری را بررسی کرد. نتایج نشان می‌دهد که تعهد پایداری اجتماعی شرکت باعث کاهش امپراتوری‌سازی برای شرکت‌هایی با مدیران اجرایی بیش از حد اعتماد به نفس می‌شود.

مدیران عامل با اعتماد به نفس بیش از حد در مورد رویدادهای آینده غیرواقع بین هستند. آن‌ها شانس خود را برای رویدادهای خوب دست کم می‌گیرند و شانس شکست را دست کم می‌گیرند (کالمبی و همکاران، ۲۰۲۳). مدیران بیشتر مستعد سوگیری خودخواهانه هستند و توانایی‌های خود را دست بالا می‌گیرند. مدیران عامل، به عنوان بالاترین مقام اجرایی شرکت‌ها، مسئول عملکرد محیطی و اجتماعی شرکت‌ها هستند. ادبیات قبلی نشان می‌دهد که مدیران عامل با اعتماد به نفس بیش از حد تمایل به خرید و ادغام بیشتر و پرداخت اضافی برای معیارها دارند (بهاتی و همکاران، ۲۰۲۳). سرمایه‌گذاری مدیران عامل بیش از حد اعتماد به نفس که وجوه خارجی را پرهزینه می‌دانند، به جریان نقدی شرکت‌ها پاسخ می‌دهد. از آنجایی که نگرانی‌های زیست‌محیطی می‌تواند مسئولیت قابل توجهی را برای شرکت به همراه داشته باشد، یک مدیر اجرایی ریسک‌گریز ممکن است تمایل داشته باشد که منابع بیشتری را برای محیط‌زیست هزینه کند. یک مدیر عامل با اعتماد به نفس بیش از حد تمایل دارد از ریسک غفلت کند و عملکرد بدتری در محیط‌زیست داشته باشد.

یوان و همکاران (۲۰۲۲) تأثیر افشای محیطی، اجتماعی و حاکمیتی بر بی‌نظمی حسابداری را در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار چین مورد بررسی قرار داد و نتایج ما نشان می‌دهد که افشای محیطی، اجتماعی و حاکمیتی خطرات بی‌نظمی حسابداری شرکت را کاهش می‌دهد و به کاهش عدم تقارن اطلاعات کمک می‌کند. تحت شرایط بهتر حسابرسی داخلی و خارجی، اثر بازدارنده افشای محیطی، اجتماعی و حاکمیتی بر بی‌نظمی حسابداری به طور قابل توجهی قوی‌تر از شرایط نظارتی ضعیف است. بولهاگا و همکاران^۱ (۲۰۲۲) به

¹ Boulhaga et al

بررسی نقش تعدیل‌کننده کیفیت کنترل داخلی بر رابطه بین رتبه‌بندی‌های زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی و عملکرد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار فرانسه برای دوره مالی ۲۰۱۲ تا ۲۰۱۸ پرداختند و نتایج نشان داد که هر دو رتبه‌بندی کیفیت کنترل داخلی و زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی تأثیر مثبت و معناداری بر عملکرد یک شرکت دارند. علاوه بر این، نتایج نشان می‌دهد که کیفیت کنترل داخلی رابطه بین رتبه‌بندی‌های زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیتی و عملکرد شرکت را به‌طور منفی و معنی‌دار تعدیل می‌کند. حراشه و پرواسی^۱ (۲۰۲۲) به بررسی این موضوع که آیا سیستم‌های کنترل داخلی عوامل محیطی، اجتماعی و حاکمیتی را یکپارچه می‌کنند؟ پرداختند و یافته‌ها حاکی از آن است که شرکت‌ها باید هم رتبه‌بندی عوامل محیطی، اجتماعی و حاکمیتی و هم هزینه سیستم کنترل داخلی را به عنوان ابزار استراتژیک شرکت برای افزایش ارزش در نظر بگیرند. بنابراین، شرکت‌ها باید منابع را به‌طور مناسب به فعالیت‌های کنترل داخلی تخصیص دهند تا مسائل عوامل محیطی، اجتماعی و حاکمیتی را در بر بگیرد و ارزش ایجاد کند زیرا کنترل داخلی اولین تضمین را برای یکپارچگی عوامل محیطی، اجتماعی و حاکمیتی فراهم می‌کند. ادی^۲ (۲۰۲۰) به پژوهشی تحت عنوان افشای محیطی، اجتماعی و حاکمیتی و عملکرد مالی در ۶۹ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار مالزی برای سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸ مورد بررسی قرار دادند نتایج حاکی از رابطه منفی معنادار آماری بین نمره افشای محیطی، اجتماعی و حاکمیتی و عملکرد مالی شرکت بود.

مهدویان و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی به تأثیر وضع مقررات کنترل‌های داخلی بر کیفیت اقلام تعهدی با استفاده از یک نمونه متشکل از ۹۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۷ پرداختند. با در نظر گرفتن نتایج و نیز مقایسه توان تبیین‌کنندگی و دقت هر یک از الگوهای پژوهش، می‌توان گفت که در سطوح اطمینان مختلف الگوها از اعتبار مناسب و قابل اتکایی برخوردارند و از لحاظ مقایسه‌ای میانگین کیفیت اقلام تعهدی در دوره بعد از وضع مقررات کنترل‌های داخلی، تفاوت معناداری با دوره قبل از آن دارد. نتایج نشان داد کیفیت اقلام تعهدی شرکت‌ها در دوره بعد از وضع مقررات کنترل‌های داخلی، تفاوت معناداری با دوره قبل از آن دارد. شاهمرادی و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی به ارائه مدلی برای بی‌نظمی حسابداری با رویکرد تکنیک دلفی فازی پرداختند. آن‌ها با استفاده از یک نمونه متشکل از ۱۶۷ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۹ پرداختند. بدین منظور پرسشنامه‌ای در راستای نظرات خبرگان برای سنجیدن بی‌نظمی حسابداری تهیه گردید و بین خبرگان توزیع شد. جهت وزن دادن به هر یک از معیارهای مدنظر از روش تصمیم‌گیری چندمعیاره استفاده شد. همچنین به‌منظور سنجش روابط متغیر پنهان که در این پژوهش بی‌نظمی حسابداری می‌باشد از تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد؛ نتایج به‌دست‌آمده نشان می‌دهد که مدل پیشنهادی شاخص مناسبی برای بی‌نظمی حسابداری است. احمدی لنگری و خوزین (۱۴۰۰) در پژوهشی به بررسی تأثیر پایداری اجتماعی شرکت‌ها بر عملکرد مالی، ثبات مالی و شمول مالی در بخش بانکی ایران بر داده‌های ۱۷ بانک در طی ۵ سال برای دوره مالی ۱۳۹۵-۱۳۹۹ توسط برنامه SPSS نسخه ۲۲ با سه فرضیه مطرح شده

^۱ Harasheh and Provasi

^۲ Edi

مورد بررسی قرار گرفت. نتایج این پژوهش نشان داد که پایداری اجتماعی شرکت‌ها بر عملکرد مالی و ثبات مالی تاثیر مثبت و معناداری دارد اما رابطه پایداری اجتماعی شرکت‌ها بر شمول مالی تاثیر مثبت و معناداری ندارد. موحدی و حسینی (۱۴۰۰) در پژوهشی به بررسی تاثیر پایداری اجتماعی بر ساختار سرمایه با استفاده از یک نمونه متشکل از ۷۱ شرکت طی سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۸ در شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که بین نسبت مالیات به فروش به عنوان معیار پایداری اجتماعی شرکت و درجه اهرم مالی به عنوان معیار ساختار سرمایه رابطه معنادار وجود دارد و همچنین بین نسبت دارایی‌های ثابت به کل دارایی‌ها به عنوان معیار پایداری اجتماعی شرکت و درجه اهرم مالی به عنوان معیار ساختار سرمایه رابطه معنادار وجود دارد.

فرضیه‌های پژوهش

- فرضیه اول: بین افشای محیطی با بی‌نظمی حسابداری رابطه معناداری وجود دارد.
فرضیه دوم: بین افشای اجتماعی با بی‌نظمی حسابداری رابطه معناداری وجود دارد.
فرضیه سوم: بین افشای حاکمیتی با بی‌نظمی حسابداری رابطه معناداری وجود دارد.

روش‌شناسی پژوهش

تحقیق حاضر از نظر هدف، پژوهشی کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها از نوع تحقیقات نیمه تجربی پس‌رویدادی در حوزه تحقیقات اثباتی حسابداری است، یعنی بر مبنای تجزیه و تحلیل اطلاعات گذشته انجام گرفته است. از نظر روش تحلیل داده‌ها نیز تحقیق همبستگی است، زیرا پژوهش حاضر در پی یافتن رابطه بین متغیرهای پژوهش در یک جامعه آماری است. داده‌های پژوهش از لوح‌های فشرده آرشو آماری و تصویری سازمان بورس اوراق بهادار تهران، پایگاه اینترنتی بورس اوراق بهادار تهران، نرم‌افزار ره‌آورد نوین گردآوری گردید. در نهایت، با توجه به حجم نمونه‌ها، از نرم‌افزار ایویوز نسخه سیزدهم و استاتا برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد. جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش شامل کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۱ است. پس از اعمال محدودیت‌های اعمال شده تعداد ۱۶۷ شرکت و ۲۰۰۴ مشاهده (سال-شرکت) به عنوان نمونه تحقیق انتخاب شدند.

نحوه اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش

متغیرهای مستقل: پایداری اجتماعی

جهت اندازه‌گیری این متغیر همانند پژوهش اسکو و نوروزی (۱۴۰۰) و کوی و همکاران (۲۰۱۸) از نمره امتیاز ترکیبی شش بعد پایداری اجتماعی (بعد زیست محیطی، اجتماعی، فرهنگی، خدمات، محصولات، کارکنان و مشتریان) به کار خواهیم برد. ابعاد اشاره شده از ابعاد کارول (۱۹۸۶) برای سنجش پایداری اجتماعی شرکت بیان شده است که مطابق با فرضیه‌ها و متغیر پایداری اجتماعی در این پژوهش ابعاد زیست محیطی مربوط به افشای

محیطی پایداری اجتماعی است که فرضیه اول را شکل می‌دهد. بعد اجتماعی، فرهنگی مربوط به بعد افشای اجتماعی است که فرضیه دوم را شکل می‌دهد. بعد خدمات، محصولات، کارکنان و مشتریان هم مربوط به افشای حاکمیتی است که فرضیه سوم را شکل داده است. چک لیست جدول (۱) زیر معیارهای مربوط به هر یک از ابعاد در نظر گرفته شده افشای محیطی، افشای اجتماعی و افشای حاکمیتی در پژوهش حاضر است که نحوه سنجش آن در زیر اشاره شده است.

با استفاده از چک‌لیست پایداری اجتماعی و امتیاز شرکت در اجرای این عامل، در مرحله اول با استفاده از پژوهش‌های داخلی و خارجی عوامل سنجش پایداری اجتماعی شرکت استخراج کردید. در مرحله بعد با استفاده از چک‌لیست نهایی و با تحلیل محتوا در گزارش‌های هیئت‌مدیره و همچنین سایت شرکت‌ها، امتیاز پایداری اجتماعی به شرکت‌های نمونه تعلق گرفت (معیارهایی که شرکت رعایت کرده است، عدد یک و معیارهایی که در گزارش‌ها بیان نکرده است، عدد صفر و در ادامه امتیاز، از مجموع اعداد تقسیم بر کل معیارها به دست آمد که این معیارها به شرح زیر ارائه شده است:

جدول ۱. چک‌لیست پایداری اجتماعی

معیارها	مؤلفه‌ها
فرهنگی	حمایت از بهداشت عمومی، حمایت از آموزش و پرورش، فعالیت‌های خیریه، خدمات رفاهی، بهداشتی و آموزشی به کارکنان، فعالیت‌های مذهبی/فرهنگی، آموزش حفاظت از محیط زیست برای کارکنان، اطلاعات انتشار آلاینده هوا
اجتماعی	حمایت از فعالیت‌های ورزشی، حمایت‌های تفریحی، فرهنگی و مذهبی، کمک‌های خیریه، تعهد به رسیدگی به امور کارکنان، تعهد به رسیدگی به امور ارباب رجوع، تعهد به افراد جامعه، سرمایه‌گذاری اجتماعی (بدین معنی که به جای کمک مالی مستقیم در امور خیریه، در پروژه‌های اجتماعی با تأثیرگذاری پایدار سرمایه‌گذاری می‌کند)، اقدامات قانونی، دعای قضاوتی
زیست‌محیطی	کنترل آلودگی هوا، جلوگیری از خسارت زیست‌محیطی مخصوصاً آلودگی آب، بازیافت یا جلوگیری از ضایعات، حفظ منابع طبیعی، داشتن یک سیاست مشخص در زمینه زیست‌محیطی، جایزه در زمینه محیط‌زیست (ایزو ۱۴۰۰۰)، توسعه فضای سبز و محوطه‌سازی، حفظ و صرفه‌جویی در انرژی، سرمایه‌گذاری در پروژه‌های زیست‌محیطی، رعایت قوانین زیست‌محیطی، استفاده از منابع تجدیدپذیر، تحقیق و توسعه
محصولات و خدمات	توسعه محصول، افزایش سهم بازار، کیفیت محصول ISO/ایمنی و سلامت محصول، خدمات پس از فروش، سایر محصولات و خدمات
کارکنان	روابط اتحادیه، اشتراک در سود نقدی، مشارکت کارکنان در تصمیم‌گیری، بهداشت و ایمنی محیط کار، مزایای بازنشستگی، مالکیت سهم کارکنان، سلامت اخلاقی محیط کارکنان، توجه به تعهد، تخصص و شایستگی، تعداد کارکنان (افزایش آمار اشتغال)، حقوق ماهانه یا پاداش نقدی و مزایا
مشتریان	سلامتی مشتریان، رضایتمندی مشتریان، تدارک تسهیلات و خدمات به مشتریان، پاسخگویی به نیاز مشتریان

در نهایت میزان بدست آمده از رابطه زیر حاکی از سطح افشای پایداری اجتماعی در شرکت‌ها است.
رابطه (۱):

$$CSR = \sum Cultural + \sum social + \sum environmental + \sum Products + \sum personnel + \sum Customers / 50$$

در رابطه فوق مخرج کسر حاوی کلیه مولفه‌هایی است که در جدول (۲) به آن اشاره شده است و مجموع هر یک از ابعاد بر مجموع کل مولفه بیانگر میزان افشای پایداری اجتماعی شرکت است.

متغیر وابسته: بی‌نظمی حسابداری

متغیر وابسته در این پژوهش بی‌نظمی حسابداری است که مطابق با پژوهش سوپریانتو و زودانا (۲۰۲۰) جهت سنجش بی‌نظمی حسابداری از امتیاز نمره بینش (۱۹۹۹) استفاده شده است. این نحوه سنجش در اکثر پژوهش به کار رفته است (هراواتی، ۲۰۱۵؛ لطفی و چادیکانی، ۲۰۱۷). هرچه امتیاز این نمره بیشتر باشد، نشان‌دهنده بی‌نظمی بیشتر در گزارش‌های مالی می‌باشد.

$$M - SCORE = -4.840 + 0.920DSRI_{i,t} + 0.528GMI_{i,t} + 0.404AQI_{i,t} + 0.892SGI_{i,t} + 0.115DEPI_{i,t} - 0.172SGAI_{i,t} + 4.679TAT_{i,t} - 0.327LGI_{i,t}$$

که در آن:

DSRI: بیانگر شاخص مطالبات فروش است که بر اساس رابطه زیر بدست می‌آید.

رابطه (۱):

$$DSRI = \frac{\text{فروش سال جاری} / \text{مطالبات سال جاری}}{\text{فروش سال قبل} / \text{مطالبات سال قبل}}$$

GMI: بیانگر شاخص حاشیه ناخالص است که رابطه زیر بدست می‌آید.

$$GMI = \frac{\text{فروش سال قبل} / (\text{بهای تمام کالای فروش رفته سال قبل} - \text{فروش سال قبل})}{\text{فروش سال جاری} / (\text{بهای تمام کالای فروش رفته سال جاری} - \text{فروش سال جاری})} \quad \text{رابطه (۲):}$$

AQI: بیانگر شاخص کیفیت دارایی است و بر اساس رابطه (۳) بدست می‌آید:

$$AQI = \frac{\text{کل دارایی های سال جاری} / (\text{اموال و ماشین آلات و تجهیزات} + \text{دارایی های جاری}) - 1}{\text{کل دارایی های سال قبل} / (\text{اموال و ماشین آلات و تجهیزات} + \text{دارایی های سال قبل}) - 1} \quad \text{رابطه (۳):}$$

SGI: بیانگر شاخص رشد فروش است که از حاصل نسبت فروش سال جاری به فروش سال قبل بدست می‌آید.

DEPI: این معیار شاخص استهلاک را بیان می‌کند که از طریق رابطه (۴) بدست می‌آید:

$$DEPI = \frac{\text{(اموال و ماشین آلات و تجهیزات سال قبل + استهلاک سال قبل) / استهلاک سال قبل}}{\text{(اموال و ماشین آلات و تجهیزات سال جاری + استهلاک سال جاری) / استهلاک سال جاری}} \quad \text{رابطه (۴)}$$

SGAI: شاخص هزینه‌های اداری، عمومی و فروش است که از رابطه زیر بدست می‌آید

$$SGAI = \frac{\text{فروش سال جاری / هزینه اداری و عمومی و فروش سال جاری}}{\text{فروش سال قبل / هزینه اداری و عمومی و فروش سال قبل}} \quad \text{رابطه (۵)}$$

TAT: بیانگر کل ارقام تعهدی به کل دارایی‌های شرکت است؛ که از رابطه زیر بدست می‌آید.

[تغییرات کل دارایی‌های سال جاری - تغییرات وجوه نقد سال جاری - (تغییرات بدهی‌های سال جاری - تغییرات بدهی‌های بلندمدت سال جاری - تغییرات مالیات پرداختنی) - استهلاک انباشته] / کل دارایی‌های سال جاری

LVGI: شاخص اهرمی است که از طریق رابطه زیر بدست می‌آید:

$$LVGI = \frac{\text{کل بدهی‌های شرکت}}{\text{کل دارایی‌های شرکت}} \quad \text{رابطه (۶)}$$

بنابراین؛ هرچه امتیاز این نمره مدل اشاره شده در بالا، بیشتر باشد، نشان‌دهنده بی‌نظمی بیشتر در گزارش‌های مالی می‌باشد.

متغیرهای کنترلی:

اندازه شرکت: جهت سنجش این متغیر کنترلی از لگاریتم طبیعی کل دارایی‌ها به کار خواهد رفت.
 اهرم مالی: جهت سنجش این متغیر کنترلی از تقسیم کل بدهی‌های شرکت بر کل دارایی‌های شرکت استفاده خواهد شد.

نرخ بازده دارایی: جهت سنجش این متغیر کنترلی از تقسیم سود خالص بر ارزش دفتری کل دارایی‌های استفاده خواهد شد (یوان و همکاران، ۲۰۲۲).

مدل رگرسیونی تحقیق

با توجه به فرضیه‌های پژوهش مدل رگرسیونی پژوهش به صورت زیر تدوین شده است:

$$CFI_{i,t} = \alpha_0 + \beta_1 SD_{i,t} + \beta_2 ED_{i,t} + \beta_3 CD_{i,t} + \beta_4 SIZE_{i,t} + \beta_5 LEV_{i,t} + \beta_6 ROA_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

که در آن:

$CFI_{i,t}$: بی‌نظمی حسابداری شرکت i در سال t (متغیر وابسته)؛ $SD_{i,t}$: افشای بعد اجتماعی شرکت i در سال t (متغیر مستقل)؛ $ED_{i,t}$: افشای بعد محیطی شرکت i در سال t (متغیر مستقل)؛ $CD_{i,t}$: افشای بعد حاکمیتی شرکت

i در سال t (متغیر مستقل)؛ $SIZE_{i,t}$: اندازه شرکت i در سال t (متغیر کنترلی)؛ $LEV_{i,t}$: اهرم مالی شرکت i در سال t (متغیر کنترلی)؛ $ROA_{i,t}$: نرخ بازده دارایی شرکت i در سال t (متغیر کنترلی)؛ $\varepsilon_{i,t}$: ضریب خطای شرکت i در سال t .

یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

در جدول (۲) برخی از مفاهیم آمار توصیفی متغیرها شامل میانگین، میانه، حداقل، حداکثر مشاهده‌ها به عنوان شاخص‌های مرکزی و انحراف معیار به عنوان شاخص پراکندگی و ضریب کشیدگی، ضریب چولگی به عنوان شاخص‌های توزیعی ارائه شده است. اصلی‌ترین شاخص مرکزی، میانگین است که مقدار آن برای متغیر پایداری اجتماعی شرکت حاکی از آن است که به طور متوسط شرکت‌ها ۷۴ درصد شرکت‌ها اقدام به افشای مسائل زیست محیطی و اجتماعی می‌کنند. لذا میانگین به دست آمده حاکی از میزان افشای پایداری اجتماعی شرکت‌ها در صنایع مورد بررسی است. همچنین میانه بی‌نظمی حسابداری نشان‌دهنده آن است که نیمی از شرکت‌های مورد نمونه دارای صورت‌های مالی دستکاری شده با معیارهای مورد سنجش بی‌نظمی تهیه و ارائه شده است و بدین معنی است که دستکاری در صورت‌های مالی به طور مطلوبی وجود ندارد. انحراف معیار یکی از مهمترین پارامترهای پراکندگی است و معیاری برای میزان پراکندگی مشاهدات از میانگین است؛ مقدار این پارامتر برای متغیر انحراف معیار اندازه شرکت برابر با ۱/۲۳۸ است.

جدول (۲). آمار توصیفی متغیرهای تحقیق

متغیر	نماد متغیر	میانگین	میانه	حداقل	حداکثر	انحراف معیار	ضریب چولگی	ضریب کشیدگی
پایداری اجتماعی	CSR	۰/۷۴۶	۰/۷۷۸	۰/۳۸۲	۰/۸۴۱	۰/۷۰۴	۰/۸۶۶	۲/۷۲۴
بی‌نظمی حسابداری	CFI	۰/۴۳۸	۰/۴۱۰	۰/۰۰۰	۱/۰۰۰	۰/۰۳۵	۰/۶۴۸	۱/۹۱۲
نرخ بازده دارایی	ROA	۰/۲۴۸	۰/۱۹۰	۰/۱۲۴	۰/۳۶۲	۰/۷۸۲	۰/۳۲۸	۴/۰۵۵
اندازه شرکت	SIZE	۱۲/۲۹۶	۱۲/۱۲۸	۹/۷۵۵	۱۵/۴۷۳	۱/۲۳۸	۰/۴۸۳	۴/۷۳۳
اهرم مالی	LEV	۰/۵۵۸	۰/۵۴۳	۰/۳۰۸	۰/۸۴۴	۰/۵۲۳	۰/۱۴۸	۴/۶۳۵

آزمون مانایی متغیرهای پژوهش

یکی از عمده‌ترین مشکلات که در رگرسیون سری‌های زمانی ممکن است رخ دهد، پدیده رگرسیون ساختگی می‌باشد. رگرسیون ساختگی به وضعیتی اطلاق می‌شود که در آن علی‌رغم وجود ضریب تعیین بالا، رابطه معناداری بین متغیرها وجود ندارد. به منظور اطمینان از نتایج پژوهش و ساختگی نبودن روابط موجود در رگرسیون و معنادار بودن متغیرها، اقدام به انجام آزمون مانایی لوین، لین و چو (LLC) و آیم، پسران و شین (IPS) برای متغیرهای

پژوهش شده است. واضح است در صورتی که بر پایه آزمون‌های فوق متغیرها ریشه واحد داشته باشند و نیاز به یک بار تفاضل‌گیری باشد، رده انباشتگی یک ($I(1)$) می‌باشد. در صورتی که بر پایه آزمون‌های فوق متغیر مانا باشند آنگاه رده انباشتگی آن متغیر صفر ($I(0)$) خواهد بود. جدول (۳) نتایج آزمون مانایی متغیرها را نشان می‌دهد. نتایج نشان می‌دهد که مقدار این آماره برای هر یک از متغیرها معنادار بوده، لذا فرضیه صفر مبنی بر وجود ریشه واحد متغیرها رد می‌شود. به بیان دیگر، مانایی داده‌ها تأیید می‌گردد.

جدول ۳. آزمون مانایی متغیرهای پژوهش

متغیر	CFI	SD	ED	CD	SIZE	LEV	ROA
آماره IPS	-۲/۴۵	-۳/۴۴	-۲/۹۲	-۳/۵۷	-۲/۵۸	-۴/۳۵	-۳/۷۱
سطح معناداری	۰/۰۵	۰/۰۴	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۲	۰/۰۴
نتیجه آزمون	$I(1)$	$I(1)$	$I(0)$	$I(0)$	$I(0)$	$I(1)$	$I(1)$
آماره LLC	-۵/۱۱	-۴/۸۸	-۵/۳۶	-۴/۹۶	-۵/۳۹	-۳/۴۲	-۳/۹۵
سطح معناداری	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰
نتیجه آزمون	$I(0)$	$I(0)$	$I(0)$	$I(0)$	$I(0)$	$I(0)$	$I(0)$

آزمون‌های فروض مدل رگرسیون خطی

جدول (۵) حاکی از مجموعه‌ای از فروض، تحت عنوان فروض کلاسیک وجود دارد که ابتدا بایستی به آزمون این فرضیه‌ها پرداخت. فرض همسانی واریانس باقی‌مانده‌ها از طریق آزمون بروش-پاگان-گودفری مورد بررسی قرار گرفت که نتایج در مدل پژوهش نشان می‌دهد که فرضیه صفر مبنی بر وجود همسانی واریانس در مدل پژوهش رد می‌شود؛ بنابراین، به منظور رفع ناهمسانی واریانس از رگرسیون حداقل مربعات تعمیم‌یافته (GLS) استفاده شده است. همچنین برای بررسی استقلال باقیمانده‌ها از آزمون خودهمبستگی سریالی بروش-گادفری استفاده شده است. نتایج حاصل از آزمون در جدول (۴) نشان می‌دهد که با توجه به اینکه در سطح اطمینان ۹۵ درصد مقدار احتمال برای مدل پژوهش بالای ۵ درصد می‌باشد، می‌توان فرض صفر را تأیید کرد. به عبارت دیگر، فرض عدم وجود خودهمبستگی جزء خطا در مدل پژوهش برقرار است. از سویی جهت بررسی عدم وجود هم خطی از معیار عامل تورم واریانس (VIF) استفاده شد. شاخص تورم واریانس کمتر از ۱۰، نشان‌دهنده عدم وجود هم خطی می‌باشد. نتایج حاصل از این آزمون که در جدول (۴) نشان می‌دهد که در مدل پژوهش، میزان تورم واریانس متغیرهای مستقل و کنترلی در حد مجاز خود قرار داشته و از این بابت مشکلی وجود ندارد. همچنین جهت نرمال بودن جمله خطا از آماره آزمون جارکو-برا استفاده شده است. با توجه به نتایج به دست آمده، فرضیه صفر مبنی بر نرمال بودن جمله خطا در مدل پژوهش رد می‌شود. زمانی که نمونه به اندازه کافی بزرگ باشد، انحراف از فرض نرمال بودن به طور معمول بی‌اهمیت و پیامدهای آن ناچیز است. در شرایط مذکور، با توجه به قضیه حد مرکزی می‌توان دریافت که حتی اگر باقیمانده‌ها نرمال نباشند، آماره‌های آزمون به طور مجانبی از توزیع نرمال پیروی می‌کنند، بدون تورش هستند و از کارایی برخوردارند. با توجه به این مطلب می‌توان فرض نرمال بودن جمله خطا را نادیده گرفت.

جدول (۴) - فروض مدل رگرسیون خطی

مدل افروض رگرسیون خطی		آزمون همسانی واریانس باقی‌مانده‌ها		عدم وجود خودهمبستگی جزء خطا		عدم وجود هم خطی بین جملات توضیحی		نرمال بودن جمله خطا	
احتمال	آماره F	احتمال	آماره F	احتمال	آماره F	عامل تورم واریانس	احتمال	آماره F	احتمال
۰/۰۰۴	۱۰/۷۰۶	۰/۲۳۸	۳/۹۲۴	کمتر از ۳	۰/۰۰۰	۱۲/۴۵۳			

منبع: یافته‌های پژوهشگر

آزمون F لیمر و هاسمن

قبل از تخمین مدل لازم است که روش تخمین (تلفیقی یا تابلویی) مشخص شود. برای این منظور از آزمون چاو استفاده شده است. طبق جدول (۵)، احتمال F لیمر مدل پژوهش کمتر از ۵ درصد می‌باشد؛ بنابراین برای تخمین تمام مدل‌ها از روش تابلویی استفاده می‌شود. با توجه به اینکه نتایج آزمون هاسمن برای مدل پژوهش کمتر از ۵ درصد می‌باشد، لذا جهت تخمین مدل از روش اثرهای ثابت استفاده شده است.

جدول (۵) - آزمون چاو و هاسمن

نتایج آزمون هاسمن				نتایج آزمون چاو (F لیمر)			
روش پذیرفته شده	سطح خطا	درجه آزادی	آماره	روش پذیرفته شده	سطح خطا	درجه آزادی	آماره
روش اثرات ثابت	۰/۰۰۸	۵	۱۵/۳۲۰	روش داده‌های تلفیقی	۰/۰۰۲	۱۲۹/۳۲۴	۶/۸۸۳

نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش

با توجه به بخش آماره‌های موزون برآورد مدل در جدول (۶) مشخص می‌شود که آماره F و سطح معناداری آن بیانگر معنادار بودن رگرسیون است (مقدار آماره F بزرگ‌تر از مقدار بحرانی و معناداری آن زیر سطح خطای ۰/۰۵ است). همچنین ضریب تعیین تعدیل‌شده مدل مقدار قابل توجه ۶۱ درصد است که حاکی از قدرت مدل در آزمون فرضیه‌های پژوهش است. جهت آزمون فرضیه اول پژوهش با توجه به سطح معناداری متغیر بعد اجتماعی پایداری اجتماعی شرکت که مقدار آن (۰/۰۰۰) است و با توجه به سطح معناداری موردقبول ۹۵ درصد می‌توان اظهار داشت که فرضیه اول پژوهش موردقبول بوده و رابطه مستقیم بین بعد اجتماعی پایداری اجتماعی شرکت و بی‌نظمی حسابداری وجود دارد. نتیجه به‌دست‌آمده را می‌توان این‌گونه مورد استدلال قرارداد که هرچه مدیران شرکت‌ها سعی بر حفظ و ایجاد ارزش‌های اجتماعی از جمله افشای مسائل محیطی و حاکمیتی برای سهامداران و کلیه ذی‌نفعان شرکت نمایند منجر به کاهش بی‌نظمی حسابداری می‌گردد. همچنین، با توجه به سطح معناداری موردقبول ۹۵ درصد بعد محیطی پایداری اجتماعی شرکت می‌توان اظهار داشت که فرضیه دوم پژوهش موردقبول بوده و بین بعد اجتماعی پایداری اجتماعی شرکت و بی‌نظمی حسابداری رابطه مستقیم وجود دارد. همچنین در

فرضیه سوم بعد حاکمیتی پایداری اجتماعی با بی‌نظمی با توجه به سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ نیز مورد پذیرش واقع گردید.

جدول (۶) - نتایج برآورد مدل پژوهش

$CFI_{i,t} = \alpha_0 + \beta_1 SD_{i,t} + \beta_2 ED_{i,t} + \beta_3 CD_{i,t} + \beta_4 SIZE_{i,t} + \beta_5 LEV_{i,t} + \beta_6 ROA_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$				
نتایج آزمون فرضیه‌ها				متغیر
احتمال	آماره t	خطای استاندارد	ضرایب	
۰/۲۸۳۷	۱/۰۷۴	۰/۰۱۹	۰/۰۲۰	ضریب ثابت
۰/۰۰۰۴	-۳/۵۵۵	۰/۴۵۴	-۱/۶۱۵	بعد اجتماعی پایداری اجتماعی
۰/۰۰۱۰	-۳/۳۳۰	۱/۱۱۵	-۳/۷۱۳	بعد محیطی پایداری اجتماعی
۰/۰۱۳۹	-۲/۴۷۴	۰/۰۳۸	-۰/۰۹۵	بعد حاکمیتی پایداری اجتماعی
۰/۰۰۶۱	۴/۹۹۱	۰/۰۶۲۳	۰/۳۱۱	اندازه شرکت
۰/۰۱۸۹	۲/۳۶۰	۰/۰۷۷	۰/۱۸۳	اهرم مالی
۰/۰۰۱۴	۳/۲۲۰	۰/۰۱۲	۰/۰۴۱	نرخ بازده دارایی
		۰/۶۱۴		ضریب تعیین
		۰/۶۰۸		ضریب تعیین تعدیل شده
		۱/۸۶۱		دوربین- واتسون
		۱۸/۵۱۲۶		آماره F
		۰/۰۰۰۰۰		احتمال (آماره F)
متغیر وابسته پژوهش: بی‌نظمی حسابداری				

منبع: یافته‌های پژوهشگر

نتیجه‌گیری و پیشنهادهای پژوهش

بیانیه استانداردهای حسابرسی بین‌المللی، شماره ۵۳ بی‌نظمی حسابداری را به این صورت تعریف می‌کند که اصطلاح بی‌نظمی حسابداری اشاره به اشتباه یا حذف مبلغ و یا افشا در صورت‌های مالی دارد که شامل دست‌کاری، طبقه‌بندی نادرست و یا تغییر اسناد و مدارک پشتوانه صورت‌های مالی، ارائه نادرست و یا حذف عمدی رویداد و تراکنش‌های مالی و سایر اطلاعات بااهمیت و کاربرد نادرست اصول حسابداری در خصوص نحوه اندازه‌گیری، طبقه‌بندی، ارائه و افشا می‌باشد. بی‌نظمی حسابداری از دو مفهوم مرتبط اشتباهات حسابداری و تجدید ارائه متمایز می‌باشد. برخلاف اشتباهات حسابداری، بی‌نظمی حسابداری نتیجه رفتار عامدانه در اندازه‌گیری اشتباه و یا حذف مبلغ یا افشا در صورت‌های مالی می‌باشد و می‌توان پیش‌بینی کرد که پیامد کشف یک بی‌نظمی حسابداری بسیار جدی‌تر از پیامد اشتباهات حسابداری است. تجدید ارائه حسابداری نیز در واقع نتیجه کشف اشتباهات و یا بی‌نظمی‌هاست. با این تفاوت که تجدید ارائه حاصل از اشتباه حسابداری یک اتفاق معمول بدون پیامد قانونی است در حالی که تجدید ارائه حاصل از بی‌نظمی حسابداری ممکن است دارای پیامد قانونی از سوی سهام‌داران، سازمان

بورس و اوراق بهادار، مقامات قضایی و غیره داشته باشد.

توسعه بازار سرمایه و قوانین وضع شده توسط سازمان بورس اوراق بهادار تهران در راستای محیط نظارتی در شرکت‌های پذیرفته شده باعث افزایش سطح مدیریت در شرکت‌ها شده است. با این وجود، به دلیل عدم تقارن اطلاعاتی بین سهام‌داران و مدیران، بی‌نظمی حسابداری نیز وجود دارد. با این حال، مطابق با نظریه مدیریت مبهم ارائه نمایند، زیرا بازار ممکن است به اطلاعاتی که به صورت پیچیده افشاشده با تأخیر واکنش نشان دهد. بدین معنی که مدیران گزارش‌های توضیحی را به‌عنوان شکلی از مدیریت ادراک هدف‌دار، عمدی و آگاهانه، به‌منظور دست‌کاری و انحراف در ادراک سرمایه‌گذاران انتشار می‌دهند که این امر باعث بی‌نظمی در مالی می‌شود. در همین راستا، کمیسیون بورس اوراق بهادار آمریکا طبق بیانیه‌ای اعلام کرد که ۵۵ درصد از شرکت‌ها از رویکردهای نامناسبی جهت تشخیص سود استفاده می‌کنند. در همین راستا نتایج حاصل از فرضیه اول پژوهش را می‌توان اینگونه مورد استدلال قرار داد که افشای محیطی پایداری اجتماعی از طریق افشای کامل اطلاعات و کمک به تصمیم‌های مدیریت نیز باعث کاهش در رفتارهای مدیران شود و مدیران کمتر اقدام به رفتارهای فرصت‌طلبانه نمایند و از این طریق بی‌نظمی حسابداری نیز کاهش خواهد یافت. بنابراین سهام‌داران بیشتر به شرکت اعتماد کرده و در امر سرمایه‌گذاری بیشتر مشارکت خواهند کرد و رغبت به حفظ سهام خود دارند. نتیجه بدست آمده از فرضیه اول را می‌توان با پژوهش‌های هان (۲۰۲۳)، یوان و همکاران (۲۰۲۲) همسو و با پژوهش‌های داخلی نظیر احمدی لنگری و خوزین (۱۴۰۰) در یک راستا دانست.

همچنین مطابق با نتیجه حاصل شده از فرضیه دوم پژوهش، اینگونه مورد استدلال قرار می‌گیرد که افشای اجتماعی پایداری اجتماعی بیشتر، تمایل به شفافیت اطلاعات در گزارش‌های مالی را نشان می‌دهد که این امر باعث کاهش عدم تقارن اطلاعات بین مالکان و نمایندگان می‌شود و در نهایت این امر باعث کاهش بی‌نظمی حسابداری در شرکت می‌شود. نتیجه بدست آمده از فرضیه اول را می‌توان با پژوهش‌های هان (۲۰۲۳)، یوان و همکاران (۲۰۲۲) همسو و با پژوهش‌های داخلی نظیر فروغی و همکاران (۱۴۰۱) در یک راستا دانست.

در نهایت بر اساس فرضیه سوم پژوهش که به بررسی افشای حاکمیتی با بی‌نظمی مالی می‌پردازد و نتیجه بدست آمده از فرضیه حاضر را می‌توان اینگونه مورد استدلال قرار داد که افشای حاکمیتی پایداری اجتماعی نیز باعث ارتقای سطح عملکرد داخلی شرکت می‌شود و به عنوان مجموعه‌ای از تکالیف کنترل‌های شرکت بر رفتارهای مدیران به حساب می‌آید و در نهایت ناهنجاری‌های مالی شرکت‌ها را کاهش خواهد داد. بنابراین هرچه سطح حاکمیتی پایداری اجتماعی افزایش یابد نیز بی‌نظمی حسابداری کاهش خواهد یافت. نتیجه بدست آمده از فرضیه اول را می‌توان با پژوهش‌های کریستنسن (۲۰۱۶)، یوان و همکاران (۲۰۲۲) همسو و با پژوهش‌های داخلی نظیر مشبکی و همکاران (۱۳۸۹) در یک راستا دانست.

فهرست منابع

- احمدی لنگری، سید حسین و خوزین، علی. (۱۴۰۰). تاثیر پایداری اجتماعی شرکت ها بر عملکرد مالی، ثبات مالی و شمول مالی در بخش بانکی ایران. فصلنامه تحلیل بازار سرمایه، ۱(۳)، ۱۵۲-۱۸۸.
- اکبری، محسن؛ رضائی پسته نوئی؛ یاسر و شمس قاسمی، معصومه. (۱۳۹۸). نقش تعدیلی نظارت خارجی در اثرگذاری ابعاد فنی و نهادی مسئولیت پذیری اجتماعی بر سودآوری شرکت. چشم انداز مدیریت مالی، ۹(۲۷)، ۱۰۹-۱۳۲
- حیدری هراتمه، مصطفی؛ (۱۴۰۰). بررسی اثرات مثبت و منفی اطلاعات نسبتا منفی بر افشای پایداری اجتماعی شرکتی. پژوهش‌های جامعه شناختی، ۱۵(۱)، ۱۶۳-۱۸۲
- خوشکار، فرزین؛ نعیمی، سمیه؛ حاجی پور، میترا. (۱۳۹۹). نقش کنترل‌های داخلی بر رابطه میان روابط سیاسی و مدیریت سود، چشم‌انداز حسابداری و مدیریت، ۳(۳۵)، ۳۳-۴۶
- رضایی پسته نوئی، یاسر؛ صفری گرایلی، مهدی؛ غلامرضا پور، محمد. (۱۳۹۸). کیفیت کارکنان و اثربخشی کنترلهای داخلی: نقش تعدیلی نظارت خارجی (مقاله علمی وزارت علوم)، دانش حسابرسی، ۱۹(۴)، ۲۵-۴۳.
- رضایی دولت آبادی، حسین؛ جوشیار نجف آبادی، لیلا؛ خزائی پول، جواد؛ وریج کاظمی، رضا. (۱۳۹۲). تحلیل تاثیر پایداری اجتماعی شرکتی بر تصویر نمادین تصویر عملکردی و وفاداری برند، مدیریت بازرگانی، ۵(۲)، ۶۹-۸۸
- رضائی پسته نوئی، یاسر؛ صفری گرایلی، مهدی. (۱۳۹۷). خوانایی گزارشگری مالی و احتمال گزارشگری مالی متقلبان، پژوهش‌های حسابداری مالی، مقاله ۴، دوره ۱۰، شماره ۴ - شماره پیاپی ۳۸، ۴۳-۵۸
- رضائی پسته نوئی، یاسر؛ صفری گرایلی، مهدی و نوروزی، محمد. (۱۳۹۶). اعتماد اجتماعی، نظارت خارجی و ریسک سقوط قیمت سهام: آزمون نظریه جایگزینی و مکمل، فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۲۴(۳)، ۱۶-۲۸.
- شاهمرادی، مهدی؛ حنیفی، فرهاد؛ فتحی، زاداله و حیدرپور، فرزانه. (۱۴۰۱). ارائه مدلی برای بی‌نظمی حسابداری با رویکرد تکنیک دلفی فازی: تعدیل مدل بینش. مدیریت کسب‌وکار، مقالات آماده انتشار.
- کرمی، سحر و اللهیاری، عباس و رضایی، علیرضا. (۱۳۹۹). بررسی نقش موثر عملکرد پایدار اقتصادی، محیطی، اجتماعی و حاکمیتی بر ثبات مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دومین کنفرانس علمی پژوهشی مدیریت، اقتصاد و حسابداری.
- موحدی، سجاد و حسینی، سیده عاطفه. (۱۴۰۰). بررسی تاثیر پایداری اجتماعی بر ساختار سرمایه. فصلنامه تحلیل بازار سرمایه، ۱(۱)، ۱۷۷-۲۰۶.
- مهدویان، سید ابراهیم؛ لشگری، زهرا؛ خسروی پور، نگار؛ اسماعیل زاده، علی و یگانگی، محمدرضا. (۱۴۰۱). تاثیر وضع مقررات کنترل‌های داخلی بر کیفیت اقلام تعهدی. دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۱۱(۴۴)، ۲۳۱-۲۴۵.
- Atif, M, & Ali, S. (2021). Environmental, social and governance disclosure and default risk. Business Strategy and the Environment, 30, 3937– 3959. <https://doi.org/10.1002/bse.2850>.

- Becchetti, L., Ciceretti, R., Hasan, I., 2015. Corporate social responsibility, stakeholder risk, and idiosyncratic volatility. *J. Corp. Finance* 35, 297–309
- Bhatti, S.H., Irshad, R., Shehzad, N. and Santoro, G. (2023). Exploring the mediating role of social capital and pro-social motivation in the relationship between CSR and creative deviance", *Journal of Intellectual Capital*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. <https://doi.org/10.1108/JIC-06-2022-0129>.
- Boulhaga, Mounia, Abdelfettah. Bouri, Ahmed A. Elamer, Bassam A. Ibrahim,(2022). Environmental, social and governance ratings and firm performance: The moderating role of internal control quality, *Business Strategy and the Environment*, <https://doi.org/10.1002/csr.2343>
- Cheng, B, Ioannou, I, & Serafeim, G. (2014). Corporate social responsibility and access to finance. *Strategic Management Journal*, 35, 1–23. <https://doi.org/10.1002/smj.2131>.
- Cormier, D., Magnan, M., 2015. The economic relevance of environmental disclosure and its impact on corporate legitimacy: an empirical investigation. *Bus. Strat. Environ.* 24 (6), 431–450.
- Dahiya, M., Singh, S. and Chaudhry, N. (2023). Corporate social responsibility and dividend policy in India. *Management Decision*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. <https://doi.org/10.1108/MD-08-2022-1152>
- Edi, Nor. (2020). Environmental, Social And Governance (Esg) Disclosure And Financial Performance, *International Economics and Business Management Conference*, DOI:10.15405/epsbs.2020.12.05.57.
- Gilal, F.G, Gilal, N.G., Gilal, R.G. and Yang, Z. (2023). How relatedness-supportive CSR enhances brand happiness: a relationship motivation theory perspective, *International Journal of Bank Marketing*, Vol (26), 82-91.
- Harasheh, Murad. Provasi, Roberta. (2022). A need for assurance: Do internal control systems integrate environmental, social, and governance factors? *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, <https://doi.org/10.1002/csr.2361>.
- Jin, L., Myers, S., 2006. R2 around the world: new theory and new tests. *J. Financ. Econ.*
- Jo, H. and Harjoto, M.A. (2012), "The causal effect of corporate governance on corporate social responsibility", *Journal of Business Ethics*, Vol. 106 No. 1, pp. 53-72.
- Kalembe, D., Kaawaase, T.K., Nkundabanyanga, S.K. and Kayongo, I.N. (2023). "CEO power, audit committee effectiveness and earnings quality", *Journal of Accounting in Emerging Economies*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. <https://doi.org/10.1108/JAEE-09-2022-0277>
- Khaireddine, H., Salhi, B., Aljabr, J. and Jarboui, A. (2020), "Impact of board characteristics on governance, environmental and ethical disclosure", *Society and Business Review*, Vol. 15 No. 3, pp. 273-295, doi: 10.1108/JABS-07-2019-0214
- Liu, C., Lin, B., & Shu, E. (2017). Employee quality, monitoring environment and internal control. *China Journal of Accounting Research*, 10 (1), 51-70.
- Ma, A.K.F. and Chen, Y. (2023). "Board attributes, ownership structure and corporate social responsibility: evidence from A-share listed technological companies in China", *Society and Business Review*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. <https://doi.org/10.1108/SBR-08-2022-0225>
- Martínez-Ferrero, J., Rodríguez-Ariza, L., García-Sánchez, I.-M., 2016. Corporate social responsibility as an entrenchment strategy, with a focus on the implications of family ownership. *J. Clean. Prod.* 135, 760–770.
- Martínez-Ferrero, J., Rodríguez-Ariza, L., García-Sánchez, I.-M., 2016. Corporate social responsibility as an entrenchment strategy, with a focus on the implications of family ownership. *J. Clean. Prod.* 135, 760–770.

- Nguyen, K.T.A., Mai, K.N. and Cao, M.M. (2021), "Investigating the relationship between CSR and financial performance based on corporate reputation: evidence from Vietnamese enterprises", *Global Business and Economics Review*, Vol. 24 No. 2, pp. 107-127, doi: 10.1002/bse.2748
- Oussii, A.A. and Klibi, M.F. (2023). "Do CEO duality and expertise affect earnings management behavior? The moderating effect of family ownership", *Journal of Family Business Management*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. <https://doi.org/10.1108/JFBM-03-2023-0030>
- Roffia, P., Sim_on-Moya, V. and García, J.S. (2021), "Board of director attributes: effects on financial performance in SMEs", *International Entrepreneurship and Management Journal*, pp. 1-32.
- Song, S., Cheung, A.(W).K., Jun, A. and Ma, S. (2023). "Mandatory CSR disclosure and CEO pay performance sensitivity in China: evidence from a quasi-natural experiment", *International Journal of Managerial Finance*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. <https://doi.org/10.1108/IJMF-04-2022-0181>
- Tian, L., Wang, K., 2017. The concealing effect of corporate social responsibility and the crash risk of Chinese listed firm—a DID-PSM analysis on the Chinese stock market. *79 (2)*, 257–292.
- Tupper, C. and Mehta, A. (2023). "The role of national context in the relationship between founder CEO and IPO performance", *Multinational Business Review*, Vol. ahead- of- print No. ahead-of- print. <https://doi.org/10.1108/MBR-06-2022-0092>
- Wong, C.W.Y., Miao, X., Cui, S., Tang, Y. (2018). Impact of corporate environmental responsibility on operating income: moderating role of regional disparities in China. *J. Bus. Ethics* 149 (2), 363–382.

Dimensions of social sustainability of the company and accounting irregularity

Farhad Azizi

Department of Accounting, Safadasht Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Vahid Oskou

Assistant Professor, Department of Accounting, Faculty of Humanities and Sports Sciences, Gonbadkavos University, Gonbadkavos, Iran.

Leyla Shokrian

Senior accounting expert, Khazar Mahmoudabad branch, Khazar Mahmoudabad Higher Education Institute, Mazandaran, Iran.

Abstract

Smart manipulation of financial statements by management also misleads users, and based on the theoretical literature of the research, in companies with higher environmental, social and governance disclosure, the probability of reporting financial irregularities in the company will be less and the financial statements presented by management will have high transparency. Was. Therefore, environmental, social and governance disclosure has become one of the important topics and concepts in today's competitive world. Based on this, the aim of this research is to investigate the relationship between environmental, social and governance disclosure on financial irregularities using a sample of 167 companies during the period of 2014 to 2022. The results obtained from the first hypothesis showed that environmental disclosure has a significant relationship with reports of financial irregularities. Also, the second hypothesis states that social disclosure has a significant relationship with reports of financial irregularities. Finally, based on the result obtained from the third hypothesis of the research, governance disclosure has a significant relationship with financial irregularity reports.

Keywords: social dimension, governance dimension, environmental dimension, financial irregularity reports.